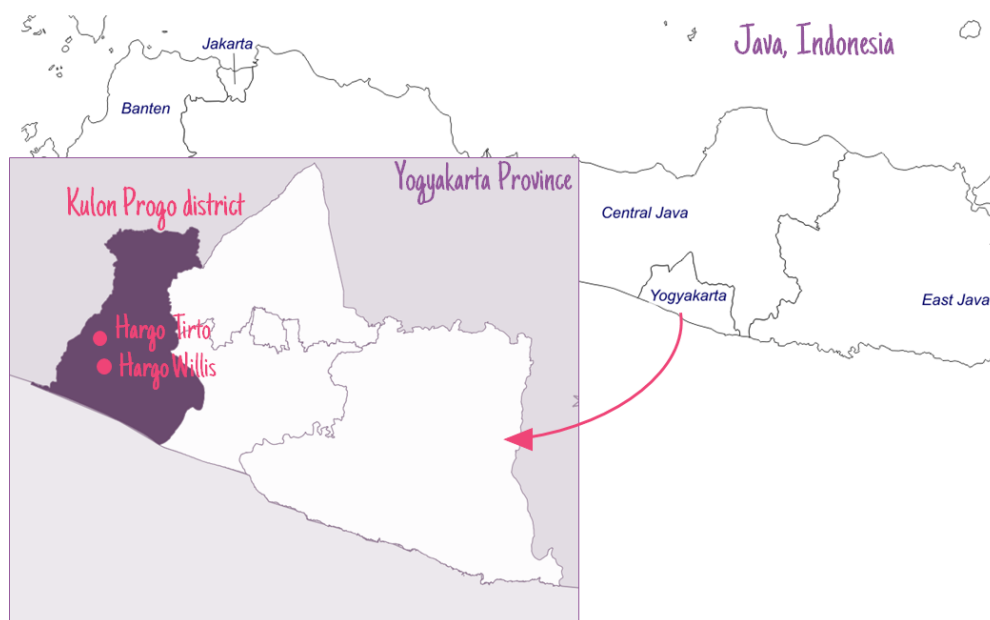

Berekening eerlijke prijs per kokosnoot

Hieronder is uitgezet hoe we tot de eerlijke prijs per noot zijn gekomen. We hebben drie stappen genomen. Met een leefbaar loon kan een persoon in loondienst waardig leven. Dit is berekend aan de hand van de Anker methodologie¹ in stap 1. Aan de hand van het leefbaar loon kan het 'leefbaar inkomen' berekend worden; een boer werkt niet in loondienst, maar verdient zelfstandig een inkomen. Bronkhorst heeft een methode ontwikkeld voor het berekenen van het leefbaar inkomen per huidhouden (stap 2).² Tenslotte hebben we in stap 3 de eerlijke prijs per kokosnoot berekend. Een boer heeft meestal meerdere inkomstenbronnen, hiermee moet rekening worden gehouden bij de berekening van stap 3.

We hebben het leefbaar loon berekend voor de dorpen Hargo Tirto en Hargo Willis. Dit zijn de dorpen waar de boeren de kokosnoten produceren. Deze dorpen liggen in het Kulon Progo District. Dat is één van de vijf districten in Yogyakarta, een provincie op Java, één van de eilanden die samen Indonesië vormen.

¹ Anker, R & M. Anker, 2017, Living Wages Around the World. Manual for Measurement. Edward Elgar Publishing.

² Bronkhorst, R., 2016, Guide How to Calculate Fair Prices. Infobridge, September 2016

Stap 1 – leefbaar loon

Het leefbaar loon bekostigt een fatsoenlijk leven voor de werknemer (zie box voor volledige definitie). De meeste methoden die een leefbaar loon berekenen gebruiken twee kostengroepen: de voedsel en non-voedsel groep. De kosten voor voedsel zijn gebaseerd op een voedzaam dieet. In de groep 'non-voedsel' worden de kosten voor gezondheidszorg, onderwijs; transport en onderdak meegenomen. De Anker methodologie berekent zelf de kosten voor een 'model dieet' in de betreffende regio. Gezien Fairfood's beperkte tijd hebben wij gebruik gemaakt van bestaande richtlijnen hiervoor, samengesteld door de Indonesische overheid. De minimale maandelijks kosten voor een voedzaam dieet per persoon in de provincie Yogyakarta zijn **248.602** Indonesische Rupiah.³

Nadat de kosten voor het voedsel deel van het leefbaar loon zijn bepaald, wordt het non-voedsel deel bepaald aan de hand van de non-voedsel tot voedsel ratio.⁴ Dit baseren we op studies naar werkelijke uitgaven van huishoudens in een bepaald gebied. In de regel geldt: hoe meer ontwikkeld een land is, hoe minder er procentueel aan voedsel wordt besteed. Gemiddeld wordt in een laag inkomen land 48% van de uitgaven besteed aan voedsel, versus 15% van de uitgaven van hoge inkomens landen.⁵ In het Kulon Progo district werd er gemiddeld 46% besteed aan voedsel per maand in 2015.⁶ Uitgavenpatronen in ruraal en urbaan gebied verschillen sterk⁷, daarom is het belangrijk zo dicht mogelijk bij de betreffende regio te meten. Omdat de boeren in ruraal gebied leven, zijn we uitgegaan van het gemiddeld percentage dat we zelf hebben berekend met behulp van eigen dataverzameling. Daaruit bleek dat de boeren gemiddeld **40%** uitgaven aan voedsel.⁸ De non-voedsel tot voedsel ratio is dan **1,5** (60% non-voedsel gedeeld door 40% voedsel). De kosten voor het non-voedsel deel van het leefbaar loon zijn daarmee: $248.602 \times 1,5 = \mathbf{372.903}$ Indonesische Rupiah per maand per persoon.

Op basis van de database van de boeren die de kokosnoot leveren van onze toeleverancier (Aliet Green) komen we op een gemiddelde huishouden van 4 personen.⁹ Het nationaal gemiddelde cijfer voor het aantal werkende leden per huishouden is 1,72¹⁰. Er zijn geen cijfers beschikbaar die specifiek van toepassing zijn op onze regio. Dit cijfer lijkt echter ook zeer aannemelijk voor ons gebied gezien het gemiddeld aantal personen per huishouden (4) en de gemiddelde leeftijd van de boeren uit Aliet Green's

Living wage:

Remuneration received for a standard working week by a worker in a particular place sufficient to afford a decent standard of living for the worker and his or her family. Elements of a decent standard of living include food, water, housing, education, health care, transport, clothing, and other essential needs including provision for unexpected events.

Source: ISEAL, 2017

³ Satu Data Indonesia, 2017, <https://data.go.id/dataset/56f0724d-49c5-428a-8a30-ac3079afced1/resource/5dfe34fb-2f0a-4dae-98ba-db851bbc5e8f/download/1212.xls>

⁴ Anker, R & M. Anker, 2017, Living Wages Around the World. Manual for Measurement. Edward Elgar Publishing. p. 169-186

⁵ Ibid, p. 173

⁶ Kabupaten Kulon Progo Dalam Angka, 2016

⁷ Anker, R & M. Anker, 2017, Living Wages Around the World. Manual for Measurement. Edward Elgar Publishing. p. 181

⁸ Inkomen en uitgaven overzichten gemaakt met 12 huishoudens uit Hargowillis en Hargotirto, op 7 en 8 juni, 2017

⁹ De database bestaat uit persoonlijke en productie gegevens van de 55 boeren die de kokosnoot aan Fairfood verkopen via de toeleverancier Aliet Green (<https://aliet.green/>)

¹⁰ WageIndicator.org, 2016, Living wages in Indonesia, August 2016

database (53).¹¹ Hoe ouder de gezinsleden, hoe minder uren zij kunnen werken, en des te kleiner het aantal FTEs.

Vervolgens voegen we 10% extra inkomen toe om te kunnen sparen voor onverwachte uitgaven. Dit is een cruciaal onderdeel om niet vast te komen zitten in de 'poverty trap'.¹²

$$\text{Living wage} = \left[\frac{\text{Average nr of hh members X (food \& non-food costs pp)}}{\text{Average nr of working hh members (Fte)}} \right] + 10\% \text{ saving costs}$$

Als we alle verkregen cijfers invullen in de leefbaar loon formule, komen we op een leefbaar loon van **1.589.897 Rupiah** (circa 104 euro) per maand per persoon.

Stap 2 – leefbaar inkomen

Het belangrijkste verschil tussen leefbaar loon en leefbaar inkomen is dat (i) leefbaar loon het loon betreft voor een individu in loondienst en (ii) leefbaar inkomen het inkomen is dat de zelfstandig werkenden verdienen voor het hele huishouden.

Met behulp van het leefbaar loon hebben we het leefbaar inkomen van het boeren huishouden aan de hand van de volgende formule berekend:

$$\text{Living income} = \left[\text{Living wage X average nr of working hh members} \right] + 10\% \text{ investment costs}$$

Deze formule komt uit de methodologie van Ruud Bronkhorst¹³.

We voegen 10% kosten toe, als investering voor de kokosproductie. De productiekosten voor kokos zijn relatief laag (zie boven), de investeringskosten kunnen echter oplopen; kokosbomen in Indonesië zijn relatief oud en zullen in de nabije toekomst vervangen moeten worden.

Het gemiddeld aantal werkende leden van het huishouden is 1,72¹⁴.

Dus dat maakt (1.589.897 Rupiah x 1,72) +10%; het leefbaar inkomen komt daarmee op **3.008.084 Rupiah** per familie per maand.

Living income:
Living income is the net income a household would need to earn to enable all members of the household to afford a decent standard of living. Elements of a decent standard of living thereby include: food, water, housing, education, health care, transport, clothing, and other essential needs including provision for unexpected events.
Source: ISAEI, 2017

¹¹ Database Aliet Green, 2017.

¹² Living Wage Lab, 2017. <https://www.livingwagelab.org/about-living-wage/>

¹³ Bronkhorst, R., 2016, Guide How to Calculate Fair Prices. Infobridge, September 2016

¹⁴ WageIndicator.org, 2016, Living wages in Indonesia, August 2016

Stap 3 - leefbaar inkomen per noot

De boeren leven niet alleen van kokos maar verbouwen ook andere gewassen en hebben andere inkomstenbronnen. Uit de huishoudboekjes van de boeren, samengesteld tijdens veldonderzoek bleek dat gemiddeld 65% van hun inkomsten van kokosproductie komt. De inkomsten van kokos moet daarom zorgen voor $3.008.084 \times 65\% = \mathbf{1.955.255 \text{ Rupiah}}$ per maand.

De productiekosten van kokos zijn beperkt. Kokosbomen groeien op arme grond en hebben weinig verzorging nodig. De productiekosten zijn te verwaarlozen en hebben we daarom hier niet meegenomen.

Vervolgens namen we het gemiddelde aantal noten dat de boeren per maand produceren. Op basis van de database van Aliet Green berekenden wij dat de boeren gemiddeld 37 kokosbomen hebben¹⁵. We gaan uit van een gemiddelde opbrengst van 45 noten per boom per jaar.¹⁶

Dat zijn $37 \text{ kokosbomen} \times 45 \text{ kokosnoten} / 12 \text{ maanden per jaar} = 139 \text{ noten}$ gemiddeld per maand.

$1.955.255 / 139 = 14.091 \text{ Rupiah}$, afgerond **14.000 Rupiah** (~94 euro cent¹⁷) **per noot**.

Living price:

A price for a product that includes all production costs and a net income that covers the portion of the 'Living Income' for the farmer that the product provides.

This portion can be determined according to percentage of the income that is derived from the product; the man hours worked for the product or the area coverage of the land of the farmer.

*Bronkhorst, 2016 &
Fairfood, 2017*

¹⁵ Database Aliet Green, 2017

¹⁶ Gebaseerd op aantallen genoemd door boeren en experts tijdens interviews in Noord Sulawesi en Mid Java, mei-juni 2017. In de Aziatisch-Pacific regio is de gemiddelde oogst 100-120 noten per boom per jaar, in Indonesië ligt het gemiddelde lager. Dit heeft te maken met de hoge leeftijd van de bomen en lage productiviteit in Indonesië. Gebaseerd op cijfers over de kokosnoot productie in Indonesië van de ACCP (Asian & Pacific Coconut Community) berekenden we een gemiddelde van 38 noten per boom. Tijdens de gesprekken met boeren en experts bleek 45 een werkbaar gemiddelde.

¹⁷ 1 EURO = 14.946 IDR op 9 juni 2017, www.oanda.com

Beperkingen, correcties en discussiepunten:

- Het hoofdinkomen van deze boeren bestaat uit kokossuiker wat ze leveren aan Aliet Green. Dit inkomen samen met het inkomen uit de verkoop van verse noten is gebruikt als referentie voor het deel van het leefbaar inkomen dat de verkoop van kokosnoten zou moeten dekken. Er zijn verschillende manieren waarop het deel dat een bepaald product zou moeten representeren berekend kan worden. Hierover bestaat geen consensus. (i) het percentage van het inkomen; (ii) het deel van het land waar het groeit; (iii) het aantal uren dat eraan besteed wordt.¹⁸ Deze laatste lijkt het eerlijkst, maar is praktisch erg ingewikkeld.
- Bij narekening van de gegevens van het percentage van de inkomsten uit kokosnoot bleek dat het niet 65%, maar 61% was. Het verschil in de uiteindelijke prijs is 0,055 eurocent; dat hebben we teveel betaald per noot.
- Leefbaar inkomen en de leefbaar inkomen prijs voor een product zijn niet gebaseerd op marktprijzen. Het gaat uit van de situatie van de boer. Velen zijn van mening dat de marktprijs de juiste prijs is, want deze is gebaseerd op vraag en aanbod. Deze redenering gaat echter uit van een perfecte vrije markt, wat in de realiteit zelden het geval is; marktverstoring zoals monopolies, handelsbarrières en prijsafspraken zijn onderdeel van de markt. Het onderliggende idee is dat iedereen die fulltime werkt tenminste een leefbaar inkomen zou moeten kunnen verdienen¹⁹.
- De Anker methodologie maakt gebruik van drie groepen ('food', 'housing' and 'non-food-non-housing') en berekent de kosten voor onderdak apart. Volgens de Anker methodologie worden de kosten voor onderdak in traditionele berekeningen onderbelicht, wat zorg voor onvoldoende fondsen voor een fatsoenlijke woning voor veel werknemers. Door beperkte tijd konden we dit niet op deze manier doen. Wel hebben we een inschatting geprobeerd te maken van de kosten voor onderdak; dit valt tussen de 18 en 26% van de huidige uitgaven, of 104.000 en 147.000 Rupiah per maand.²⁰ De kosten dekken dan gas om te koken, elektriciteit en water en kosten voor het bezitten van een eigen woning. Omdat de kosten voor gezondheidszorg, onderwijs en transport beperkt zijn, kunnen we aannemen dat het leefbaar loon de totale kosten afdoende dekt. Gezondheidszorg en onderwijs worden door de staat betaald; de kwaliteit is waarschijnlijk niet optimaal. Dit zou verder onderzocht moeten worden bij een volgend onderzoek.

---

¹⁸ Komives, K., et al., 2015, Defining, Calculating and Using a Living Income Benchmark in the context of Agricultural Commodities. Discussion note. Working version May 2015. ISEAL, GIZ and the Sustainable Food Lab

¹⁹ Bronkhorst, 2016, Guide How to Calculate Fair Prices. Infobridge, September 2016

²⁰ Gegevens verzameld tijdens veldwerk in Hargowillis en Hargotirto, op 7 en 8 juni, 2017